

УДК 811.111'276.5

КОМАР О.С.

(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)

КУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ СПОРТИВНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

У статті йдеться про вплив національно-мовної картини світу на формування культурної складової професійної лексики. Розглянуто лексику англійської традиційної гри – крикет. Здійснено аналіз культурної складової професійної лексики крикету, а також визначено специфіку її вживання в сучасному англomовному спортивному Інтернет-дискурсі.

Ключові слова: мовна картина світу, Інтернет-дискурс, професійна лексика, культурна складова.

Комар О.С. Культурная составляющая профессиональной лексики в современном англоязычном спортивном Интернет-дискурсе. В статье речь идет о влиянии национально-языковой картины мира на формирование культурной составляющей профессиональной лексики. Рассматривается лексика английской традиционной игры – крикет. Проанализирована культурная составляющая профессиональной лексики крикета, определена специфика ее употребления в современном англоязычном спортивном Интернет-дискурсе.

Ключевые слова: языковая картина мира, Интернет-дискурс, профессиональная лексика, культурная составляющая.

Komar O.S. Cultural Component of Professional Jargon in Modern English Sports Internet Discourse. The article reveals the influence of language picture of the world on cultural component of professional jargon development. The lexis of cricket is considered in the article. Cultural component of cricket professional jargon is analyzed, peculiarities of its use in modern English sports internet discourse are determined.

Key words: language picture of the world, Internet discourse, professional jargon, cultural component.

Протягом останнього десятиліття в українській лінгвістиці відбувається активне дослідження лінгвософської категорії “мовна картина світу”. Зокрема, В. Жайворонок вбачає у картині світу “все те, що йде передусім від людини або етносу, результат людського сприйняття, фантазій, мисленневих процесів і перетворювальної діяльності” [Жайворонок 2007, с. 9]. І. Голубовська визначає мовну картину світу як “виражене засобами певної мови світовідчуття і світорозуміння етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом навколишнього світу і себе самого в цьому світі” [Голубовська 2004, с. 6]. В. Ужченко визначає мовну картину світу як “вербалізовані інтерпретації мовними соціумами навколишнього світу й самих себе в цьому світі” [Ужченко 2005, с. 67]. Для В. Манакіна мовна картина світу є “відображений засобами мови образ свідомості-реальності, модель інтегрального знання про концептуальну систему уявлень, що репрезентуються у мові” [Манакін 2004, с. 44].

Вивченням проблеми картини світу та її відображення у мові займалися й інші українські мовознавці, зокрема В. Кононенко, Т. Лукінова, О. Селіванова, Ж. Соколовська, Н. Сукаленко, О. Тищенко, О. Федик та ін.

Зупинимось докладніше на меті дослідження – визначенні ролі національно-мовної картини світу у формуванні культурної складової професійної лексики в сучасному англomовному спортивному Інтернет-дискурсі, зокрема у статті мова йтиме про професійну лексику англійської традиційної спортивної гри – крикет. Основними завданнями дослідження вважаємо: виокремлення професійної лексики з-поміж традиційних термінів крикету; аналіз культурної складової професійної лексики крикету; визначення специфіки вживання професійної лексики в сучасному англomовному спортивному Інтернет-дискурсі. Професійна лексика крикету є доволі цікавим об’єктом дослідження, оскільки, з одного боку, входить до офіційної термінології гри поряд із суто традиційними термінами, а з другого, – постає продуктом асоціативного мислення англomовної національно-культурної спільноти. Предметом дослідження вбачаємо культурні особливості відображення мовної картини світу в професійній лексиці крикету.

Зазначимо, що культурна складова ряду крикетних професіоналізмів має універсальний характер, однак особливого колориту їй додає саме специфіка англomовної картини світу. Так, *agricultural shot (swipe), cabbage patch (minefield), featherbed, coffin* апелюють до

універсальної асоціації подібності дії або предмету, причому перші два мають додаткове негативне забарвлення (значення прикладів професійної лексики подано мовою оригіналу, як у Glossary of Cricket Terms [Glossary of Cricket Terms and Sayings; Glossary of Cricket Terms], а приклади вживання означеної лексики в сучасному Інтернет-дискурсі [Cricket; ESPN Cricinfo] представлено для ілюстрації відтінків їхньої культурної специфіки).

Agricultural shot (swipe) – a swing across the line of the ball (resembling scything motion) played without much technique, often resulting in a chunk of the pitch being dug up by the bat; an inelegant leg side slog, usually played with the eyes closed and the head high in the air. Культурна складова ґрунтується на двох аспектах: подібності дії (як зазначено вище) та невмілості, незграбності.

*...and though Pakistan's last pair, Rahat Ali and Mohammad Irfan, attempted many **agricultural swipes**, the final strike just didn't arrive.*

*He survived a first-ball lbw decision, and then whacked two fours and a six before he was bowled attempting yet another **agricultural swipe**.*

*Even genial farmers might take offense if you call him **agricultural**, so we shall stick to natural. Is he effective? You bet he is, as he showed today.*

*While two of those sixes, pulls off Tredwell, were somewhat **agricultural**, the others, a cover-drive off the medium-pace of Simon Cook and a clipped six over long-on off Tredwell, were almost classical.*

Cabbage patch (minefield) – an under-prepared, uneven pitch on which the ball behaves unpredictably, making batting very difficult. Культурна специфіка полягає в асоціативному зв'язку між нерівною поверхнею поля для гри та традиційними для англійського пейзажу полями капусти (*cabbage patch*) а також у стійкій асоціації, що увійшла до англійської мови після Першої світової війни (*minefield*).

*The rolling news ticker on breakfast TV in Brisbane ran with "Australia undermined on **minefield**"*

*On day one the pitch was seen as fair. On day two the pitch was seen as a **minefield** unfit for humans. On day three it was as flat as a pancake.*

*What was not unexpected in the first session was Dale Steyn again showing he can cause damage on any surface in the world, whether a **minefield** or a highway.*

*On the same pitch that yielded an abundance of runs during Saturday's T20 game, Hampshire made it look like a Colchester **minefield**.*

*With a vineyard to one side, a **cabbage patch** to another, and thistles bristling on the far side of the boundary rope, outfielders must contend with unusual obstacles.*

*The pitch is now much more like the **cabbage patch** it used to be before they started to play cricket here.*

*Good deliveries were patted back, the time between overs spent working on the stance, and the loose balls put away across an outfield that was more **cabbage patch** than Bermuda grass.*

Featherbed – a pitch of gentle pace and predictable bounce on which batting is easy. Культурна складова ґрунтується на аспекті, протилежному за значенням описаному вище (пор. *Bed of roses*).

*But Peters also conceded the state of the pitch - a **featherbed**, with little to nothing for the spinners, despite it being the fourth day.*

*The hosts do not have a Muttiah Muralitharan anymore to suddenly turn what seemed to be a **featherbed** into a 22-yard pit of vipers.*

*The Chittagong wicket has historically been a **featherbed** and is likely to be slow.*

Century – one hundred runs scored by a single batsman in a single innings; an individual score of at least 100 runs, a significant landmark for a batsman. Sometimes used ironically to describe a bowler conceding over 100 runs in an innings. Культурна специфіка лексеми полягає у традиційному для англійських видів спорту, зокрема крикету та снукеру, позначенні числа

100, як *century*, досягнення якого у грі є вагомим здобутком для спортсмена.

Sean Williams and Elton Chigumbura were among Zimbabwe's half-centurions during the tri-series but none of their batsmen managed a century.

Anxiety and a shrinking target denied Faf du Plessis a fourth century in the tri-series.

However, although he made useful Ashes contributions he did not manage a century and was dropped for the tour of South Africa that followed.

Devil's number – an Australian superstition concerning the number 87 and, by extension, 187, 287 etc. According to it, batsmen have a tendency to be dismissed for 87 etc. The theory is that 87 is 13 runs short of a century. The English equivalent is *Nelson* (111). Культурна складова базується на традиційних християнських забобонах щодо числа 13 (*Devil's number*) та дещо одіозному ставленні англійців до Лорда Нельсона, який протягом кар'єри офіцера втратив “*One Eye, One Arm, One Life*” (*Nelson*).

India faced the ignominy of seeing the number of the devil twice on the scoreboard during the Old Trafford Test.

So let me tell you who were the Australian batsmen who fell at the Devil's Number.

Coffin – elongated, suitcase-like container for carrying cricket kit. Essential for international cricketing air travel. Маємо асоціативний зв'язок за формою, однак не зайвим буде додати й часто вживану у спортивному Інтернет-дискурсі асоціацію за завершеністю, доконаністю, хоча остання й не є традиційною для англомовної культури.

No foreign player has ever had to carry his cricket coffin in India, for example.

Win or draw and Sri Lanka, with both limited-overs series already packed in the coffin, can depart as unquestionably the side in the ascendant.

Dolly catch – a gentle, easy catch. Культурна складова ґрунтується на особливостях значення лексеми “*dolly*”, що традиційно використовується на позначення чогось милого, гарного, вправного, пор. *Dollyesque!*, ім'я головної героїні мюзиклу “*Hello, Dolly!*” [Oxford Dictionaries].

Unadkat had found his leading edge with one that cut away off the pitch, only for Duminy to drop a dolly at short cover.

Only this time he connected with the bottom of his blade and Bhuvneshwar Kumar collected a dolly of a return catch.

...James Taylor running in from cover to take a dolly of a catch - Nottinghamshire would have fancied themselves to hustle out a couple more before stumps.

Duck – a batsman's score of nought (zero); when a batsman is out without scoring any runs. Another variant is **Golden Duck** – a dismissal for nought (zero) from the first delivery faced in an innings. Культурна складова пов'язана з аналогією за формою між цифрою “0” та “*duck's egg*”, або просто “*duck*”, яка стала традиційною для англійської культури починаючи з середини XIX століття.

Du Plessis has now gone 100 international innings without registering a duck.

...middle order was able to build on du Plessis' efforts, with Rilee Rossouw finally off his international duck and JP Duminy registering his first limited-overs fifty of the tour.

He will toss and turn tonight as well after lazily slicing a wide delivery to point in the first over to fall for a duck.

...the run-machine Kumar Sangakkara getting a golden duck at a ground he thrives on...

Hat-trick – three wickets taken in successive balls. A bowler who has taken two successive wickets is said to be “on a hat-trick”, and the third ball is the “hat-trick ball”. З кінця XIX століття у крикеті існувала клубна традиція дарувати гравцеві новий капелюх або його еквівалент за виведення з гри трьох гравців суперника поспіль. Зараз такої традиції немає, однак у деяких видах спорту, що запозичили цей термін, зокрема у хокеї, глядачі здійснюють маніпуляції з капелюхами, коли гравець забиває три голи.

Amy Lofthouse of the BBC catches up with the only player to take a hat-trick for England in T20s.

*The 21-year old had arrived at the crease in early afternoon and immediately had to negotiate a **hat-trick** ball after Andre Adams had removed Keogh and Ben Duckett in successive deliveries.*

Maiden – an over in which no run is scored off the bat, nor from a wide or no-ball. Культурна складова пов'язана з універсальним концептом “Цнотливість” у значенні “чистота, недоторканість”. До початку Першої світової війни на весіллі одним з традиційних був жарт боярина про “*bowling a maiden over*”, який пізніше набув дещо вульгарного значення [Oxford Dictionaries]. Однак, в сучасному спортивному Інтернет-дискурсі лексема “*maiden*” переважно використовується у значенні “*перший*”.

*Thus, it was seen as almost a triumph when a **maiden** was sent down.*

*It was Brathwaite's second century in the last three Tests, after his **maiden** Test hundred against New Zealand in Port-of-Spain in June.*

Pyjamas – derogatory term for the coloured clothing worn in certain forms of one-day cricket. Традиційний колір форми гравців у крикет – білий, його символічність широко представлена в англійській культурі. Пристосовуючись до умов сучасного світу та телевізійних контрактів, крикет набуває нових видів, зокрема *ODI*, – менших за тривалістю та менш вимогливих до спортсменів, аніж традиційні, причому дозволеною стає виключно кольорова форма гравців. Це знайшло відображення у лексемі “*pyjamas*”, яка має зневажливе, глузливе значення.

*After the final Test at The Oval, England will be in **pyjamas** for 16 ODIs.*

*Moeen Ali could also return to *ODI pyjamas* and attempt to burst India's bubble again, possibly at the expense of Ben Stokes.*

Lunch and **tea** – the first and the second intervals during a full day's play, their timing coinciding with lunch-time and tea-time respectively. In one-day cricket matches the *tea* interval is usually taken between innings. Культурна складова ґрунтується на асоціативному зв'язку між традиційними прийомами їжі в англійських країнах та перервами під час крикетних матчів, які майже співпадають за часом.

*Two balls after **lunch** Will Gidman clipped Morris straight to Shantry at square leg.*

*Indeed, the first third of the day plus eight overs after **lunch** was taken up with Surrey's batsmen building the sort of lead.*

***Tea** was taken at 175 for 3 with a draw looking certain.*

*Cosker perished just before **tea** after feathering one from Joseph to the Kent keeper Billings.*

*At **tea**, Worcestershire required another 209 from 37 overs but their chances of victory vanished in the space of 10 balls from Durston.*

Висновки. Мова постає водночас засобом спілкування та знаряддям пізнання довкілля, тому через слово можна пізнати народ та його культуру. Вона дозволяє індивіду долучитися до свідомості національно-культурної спільноти, усвідомити механізми отримання, перетворення та реалізації інформації, зафіксованої мовною картиною світу. Остання має вагомий вплив на формування культурної складової цілого ряду мовних одиниць, зокрема це помічаємо у культурній специфіці професійної лексики, що, у свою чергу, знаходить відображення та активне використання у сучасному професійному дискурсі. Проведене дослідження не є вичерпним, проте відкриває перспективи вивчення як особливостей використання національно-культурних концептів у сучасних дискурсивних практиках, так і культурної специфіки окремих груп мовних одиниць у різних типах дискурсу.

Література

Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу : [монографія, 2-е вид., випр. і доп.] / І.О. Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: Нариси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 262 с. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология : [монографія] / В.Н. Манакин. – К. : Знання, 2004. – 326 с. Ужченко В.Д. Актуальні питання розвитку української мови : [посіб. для магістр.] / В.Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 146 с. *Glossary of Cricket Terms and Sayings* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wandererscricket.com/glossary>. *Glossary of Cricket Terms* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cricker.com/glossary/>. *Oxford Dictionaries* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxforddictionaries.com/Cricket> [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www1.skysports.com/cricket/>. *ESPN Cricinfo* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.espnricinfo.com/>